

ग्रामज्योती

वार्षिकांक 2022-23

स्व. दत्तात्रय पुसदकर शिक्षण संस्था, अमरावती द्वारा संपादित
नैक द्वारा 'ब' दर्जा मानांकित

स्व. दत्तात्रय पुसदकर कला महाविद्यालय

नांदगाव पेठ, ता. जि. अमरावती.

शारीरिक शिक्षण व क्रीडा विभाग-विद्यापीठ कलर होल्डर

डु. सक्की जाधवले
बी.ए.भाग-२
(घो-घो)

डु. सक्की जाधवले
बी.ए.भाग-२
(कॉम-कन्ट्री)

वेतन डाळे
बी.ए.भाग-३
(घो-घो)

महविद्यालयवाढ्याळीने आंतरमहविद्यालयीन घो-घो स्पर्धा (मुले) आयोजन आणि विजयी व्हा.

साराचमलास सक्की महविद्यालयात आंतरमहविद्यालयीन कबड्डी स्पर्धा सल्ल्यानआयोजन करून देताना विद्यापीठाचे प्र-कुलसुक्त डॉ. राजेश जल्लुकर

आंतरमहविद्यालयीन स्पर्धा (कबड्डी मुले) सहभागी विद्यार्थी

महविद्यालयवाढ्याळे आंतरराष्ट्रीय योग दिन संपन्न

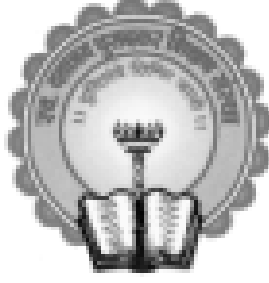

महविद्यालयवाढ्याळीत विद्यार्थिनिर्वाहिला स्वसंरक्षण कार्यशाळा

महविद्यालयात शारीरिक शिक्षण व क्रीडा विभागातले योग व ध्यानसल्ल्यानेच दिविनीचीच कार्यशाळा

ग्रामज्योती
वार्षिकांक 2022-23

स्व. दत्तात्रय पुसदकर शिक्षण संस्था, अमरावती द्वारा संचालित

स्व. दत्तात्रय पुसदकर कला महाविद्यालय

नांदगांव पेठ, ता. जि. अमरावती.

नेक द्वारा 'ब' दर्जा मानांकित

ग्रामज्योती

वार्षिकांक 2022-23

*** * ***

प्रकाशक

प्राचार्य डॉ. विजय दरणे

*** * ***

मुख्य संपादक

प्रा. डॉ. पी. आर. जाधव

*** * ***

~ मुखपृष्ठ, आतील सजावट व अक्षर जुळणी ~

श्री पद्माकर ए. निंभोरकर

~ मुद्रक ~

निर्मिती प्रिंटर्स, गांधी चौक, अमरावती.

Late Dattatraya Pusadkar Arts College

Nandgaon Peth, Tq. Dist. Amravati.

Accredited 'B' Grade by NAAC

VISION

To educate, groom and inspire the rural youths to be the nationalist citizens who would strive to be equipped with highest ethical, ideological, philosophical and intellectual honesty and integrity in their private, public and professional endeavours.

MISSION

To strive to produce self reliant, promising and motivated citizens from rural area committed to contribute their worth in the endeavours of healthy Nation-Building by ensuring the sustenance and enhancement of quality culture of education in the institution.

GOALS

- To ensure credibility, dependability and transparency in various academic and administrative processes.
- To create a learner-centric environment conducive to quality education.
- To promote and motivate faculty to acquire knowledge and technological skills for making teaching and learning processes participatory.
- To evolve a feedback mechanism for students, parents and other stakeholders on quality related institutional processes.
- To evolve a healthy educational culture by organizing inter and intra institutional workshops, seminars on quality related themes.
- To ensure quality improvement by meticulously implementing and documenting various institutional activities.

OBJECTIVES

- To work for the welfare of the common people.
- To prevent atrocities against the ordinary people.
- To promote social, educational and cultural activities for the development of the members of the society.
- To create awareness among the people about superstitious beliefs.
- To conduct youth Leadership Training Camps, Health Education Programmes, Learning Camps, Literary Meets and various other time relevant socio-cultural competitions.
- To work for the empowerment of women.
- To provide educational facilities for differently abled children.
- To conduct adult education Programmes.
- To provide environmental awareness programmes.
- To provide training and industrial programmes for the youth.

From the Principal's Desk

It gives me an immense pleasure that we are going to publish our Annual Magazine 'Gramjyoti' 2022-23.

Gramjyoti is itself a basket of our student's literary innovations that Spreads a fragrance of the literary thoughts and poetical ideas of students in Marathi, English & Hindi.

Our institution is located in rural area we endeavor strongly to impart innovative facilities of higher education to students, so that they may seek their employment in various sectors.

With the adhesive support of the college management, we will ensure the institution will become an ideal institution in future and serve the students in particular and society at large.

I would like to congratulate the Editorial Board of 'Gramjyoti' by their effort it becomes ready to read. I put my sincere gratitude the managing body that without their sublime guidance we would not be able to complete 'Gramjyoti'.

Thank you.

Dr. Vijay D. Darne
Principal

संपादकीय....

२०२२-२३ चा वार्षिकांक 'ग्रामज्योती' आपल्या हाती देताना आम्हाला अतिशय आनंद होत आहे. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या भावनाना शब्दबद्ध करून त्या भावना वार्षिकांकात उमटविणे आणि त्याद्वारे विद्यार्थ्यांमधील सुप्त गुणांना वाव द्यावा हा वार्षिकांक काढण्यामागचा हेतू.

वार्षिकांक म्हणजे विद्यार्थी वर्गाचे लेखन कौशल्य विकसीत करणारा उपक्रम भविष्यातील प्रतिभावंत लेखक, कवींच्या निर्मितीसाठीचा प्रयत्न. आपणही काहीतरी लिहू शकतो, मांडू शकतो हा आत्मविश्वास याद्वारे विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होतो. आपल्या भावभावनांना शब्दबद्ध करून ते ग्रामज्योतीत मांडणाऱ्या प्रतिभावंताचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी आदी भाषेतील हा वार्षिकांक वाचनीय आहे. प्राप्त झालेले सर्वसाहित्य प्रकाशित करण्याचा प्रयत्न केला आहे. जागेअभावी ज्यांना स्थान मिळू शकले नाही त्यांनी नाउमेद न होता भविष्यात प्रयत्न राहावे.

आज समाजात वाढत चाललेल्या स्त्री-भ्रूण हत्येमुळे मानव जात फार कलंकीत होत आहे. या संदर्भातील अनेक घटना सतत पुढे येत आहेत. स्त्री-भ्रूण हत्या थांबावी, स्त्रीला समाजात मानाचे स्थान मिळावे, स्त्री ही कुटुंबाची आणि समाजाची उद्धारकर्ती आहे. म्हणून तिला फुलाप्रमाणे फुलू द्यावे, उमलू द्यावे. कळीत किंवा फुलात तीचे रूपांतर होण्याआधीच तिला कुस्कारून टाकू नये असासंदेश अनेक कथा व कवितांमधून मिळतो. आज संपूर्ण महाराष्ट्रामध्ये दुष्काळजन्य परिस्थिती आहे. प्रचंड वृक्षतोड, प्रदूषण, पाण्याचा अनिर्बंध वापर यामुळे पृथ्वीवरील जैवविविधता नष्ट होत आहे. मानवी जीवन समृद्ध व सुंदर होण्याकरिता पाणी वाचविणे तसेच वृक्षसंवर्धन करणे काळाची गरज आहे, म्हणून "निसर्ग वाचवा, जीवन वाचवा" असा संदेश या वार्षिकांकाच्या मुखपृष्ठातून देण्यात आलेला आहे.

"ग्रामज्योती" वार्षिकांक तयार करीत असताना आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष श्रीमती वृषालीताई पुसदकर, सचिव मा. श्री. श्रीकृष्णजी बाळापुरे, उपाध्यक्ष मा. श्री. निदानजी बारस्कर, कोषाध्यक्ष मा. श्री. ज्ञानेश्वरजी हिवसे यांचे प्रोत्साहन आणि महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. विजय दरणे यांचे मार्गदर्शन वेळोवेळी लाभले. महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक वृंद व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे सहकार्य तसेच महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल प्रा. विकास अडलोक यांनी या वार्षिकांकाच्या सुंदर, सुबक मांडणी व छपाई साठी केलेले विशेष प्रयत्न यामुळे हा अंक आकारास आला. या सर्वांचे आभार.

आमच्या सर्वांच्या प्रयत्नातून साकारलेल्या 'ग्रामज्योती' वार्षिकांकाचे आपण मनापासून स्वागत कराल, अशी आशा !

संपादक मंडळ

ग्रामज्योती २०२२-२३

संपादक मंडळ

प्रा.डॉ.पी. आर. जाधव
मराठी विभाग

प्रा.डॉ. गोविंद तिरमनवार
हिंदी विभाग

प्रा.डॉ.पंकज मोरे
इंग्रजी विभाग

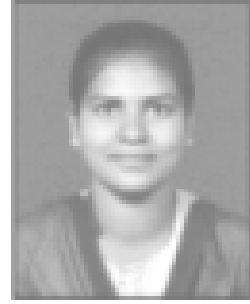
विद्यार्थी संपादक मंडळ

कु. वैष्णवी गोलाईत
बी.ए.भाग-३
मराठी विभाग

कु. नम्रता मेश्राम
बी.ए.भाग-३
हिंदी विभाग

कु. अंजली कांबळे
बी.ए.भाग-३
इंग्रजी विभाग

ग्रामज्योती वार्षिकांक २०२२-२३

अनुक्रमणिका

• मराठी विभाग •

लेख

१) आधी क्षमता ओळखा	आदित्य सोनोने	१
२) हृदय जपणारी चतुःसूत्री	कु. शीतल कोठारी	१
३) सोशल मीडियाचा तरुणाईवर वाढता प्रभाव	भरतकुमार अग्रवाल	२
४) भाषणाची पूर्वतयारी	कु. साक्षी कापडे	३
५) मुकी विचारी कुणी हाका	कु. वैष्णवी गोलाईत	४
६) इव्हेंट मॅनेजमेंट	कु. नम्रता मेश्राम	४
७) सुंदर सर्जनशील कला	कु. श्रद्धा वानखडे	५
८) वही तो इन्सान है !	कु. अंजली कांबळे	६
९) काळ वेळेचा धडा	कु. दिव्या कापडे	६
१०) निराशेवर मात करा	कु. सृष्टी कांबळे	७
११) दुसऱ्यांवरती विसंबला	कु. कोमल साकोरे	७
१२) तरुणांनो विचार बदला, देश बदलेल !	कु. दिव्या अडणे	८
१३) जखमा उरातल्या...	कु. साक्षी कातोरे	९
१४) लढा	कु. भारती भुरभुरे	९
१५) निर्भय समाज	कु. मंदा भलावी	१०
१६) सार्वजनिक स्वच्छतेचा आग्रह	कु. समीक्षा इंगळे	११
१७) सामान्यांच्या जगण्याची नाडी	अजय तानवैस	११
१८) भारताचा अर्धनग्न फकीर	कु. वैष्णवी यावले	१२
१९) स्वावलंबन आणि साधेपणा	अजिंक्य नवाथे	१२
२०) जबाबदारीचे उत्तम भान	यश सायखेडे	१३
२१) जग बदलण्याची गोष्ट	कु. समीक्षा वंजारी	१३
२२) ग्रामस्वराज्य	अनिकेत नान्हे	१४
२३) खादीचा असाही सन्मान	सौरव पावडे	१४
२४) एकतर्फी प्रेमाचे बळी थांबणार केव्हा ?	कु. प्रतीक्षा गणोरकर	१५
२५) चारित्र्य घडविणारे शिक्षण	कु. दिशा कांबळे	१६
२६) मोहाच्या पलीकडे	कु. कोमल अमृतकर	१६
२७) क्षण एक पुरे प्रेमाचा !	यश शेळके	१७
२८) चांगली सुरुवात !	तेजस सुंदरकर	१८
२९) तया लाभे मोठेपण	राहुल खंडारे	१८
३०) भीती	रोशन कांबळे	१९

ग्रामज्योती वार्षिकांक २०२२-२३

अनुक्रमणिका

• मराठी विभाग •

३१) लेखणीच्या गर्भात	रोहित सुंदरकर	१९
३२) स्वक्षमता पारखण्यासाठी	कु. धनश्री बेहरे	२०
३३) स्वयंरोजगाराची वाट	कु. नेहा मांडेकर	२०
३४) पर्स	कु. सिद्धी बोंद्रे	२१
३५) संगती श्रेष्ठांची, घडवी माणूसपणा!	कु. स्वाती साकोरे	२१
३६) देव पहावा तेथे....	कु. पायल नेवारे	२२
३७) सुखाची गुरुकिल्ली	कु. आचल चुळे	२२
३८) एकटेपण जगण्याचा क्षण	सूरज कोठार	२३
३९) ब्रेन कॅप्सूल	तेजस धानोरकर	२४
४०) भक्तीचा श्रेष्ठ दर्जा	कु. वेदांती भोपळे	२४
४१) सेंद्रिय शेती हीच आधुनिक शेती	आर्यन मेश्राम	२५
४२) राजकारणात स्त्री शक्तीचा जागर करू या...	कु. तन्वी कातोरे	२६
४३) मुकाट्याने बदला, नाहीतर बाहेर फेकले जाल!	अजय ठवळी	२७
४४) मानवतावादी दृष्टिकोन	कु. दुर्गेश्वरी वंजारी	२८
४५) संताजी महाराज	यश बैस	२९
४६) चंगळवादी उपभोगमुळे पृथ्वीच्या धारण क्षमतेचा अतिरेक	कु. प्रगती गवई	३०

कविता व इतर •

१) नवीन रचना	कु. वैष्णवी चौधरी	३४
२) मॉडर्न मराठी	अभिषेक जाधव	३४
३) पैशानं काय केल ?	कु. नम्रता भस्मे	३५
४) सारिपाट	कु. राणी पटेल	३५
५) गझल	कु. प्रिया मडलिंग	३६
६) आला आषाढ-श्रावण...	कु. साक्षी खडसे	३६
७) कलाकार	रोशन डोईफोडे	३८
८) जिंकण्याची तयारी...	कु. महिमा धोटे	३८
९) महामानव...	कु. दिव्या तायडे	३९
१०) प्रार्थना	तेजस वरघट	४२
११) सूविचार		३२
१२) सूविचार		३३
१३) सूविचार		४०
१४) सूविचार		४१

हिंदी विभाग

कथाएँ

१) नकारात्मकता	कु.साक्षी कातोरे	४३
२) ठग बन, पर कैसा ?	कु.साक्षी कापडे	४३
३) अपने जीवन की तुलना दूसरों से न करें	कु. साक्षी खडसे	४४
४) उपकार और पुण्य	कु. प्रिया गडलींग	४४
५) अच्छाईयों पर केंद्रित हो ध्यान	कु. दिव्या अडणे	४५
६) जरा सोच-समझकर	अनिकेत नान्हे	४५
७) प्यार का भूखा	अभिषेक जाधव	४६
८) हमारी जरूरत	अदित्य सोनोने	४६
९) माँ का महत्व	कु. दीक्षा कांबळे	४७
१०) जीवन-संगीत	कु. राणी पटेल	४७

कविता एवं अन्य

१) गिरना भी अच्छा है	कु. नीलम इवनाते	४८
२) दो पल की जिंदगी है	कु. नम्रता मेश्राम	४८
३) जिंदगी	कु. प्रतिका इंगळकर	४९
४) एक सवाल	सौरव पावडे	४९
५) कडवा सच	यश शेळके	५०
६) सपनों में रख आस्था	महेश देहाडे	५०
७) हाय रे परिक्षा	यश सायखेडे	५१
८) समय का महत्व	रोशन डोईफोडे	५१
९) चंचल मन	कु. भुरभुरे	५२
१०) कॉलेज लाईफ	कु. मंदा भलावी	५२
११) इंतजार है बस	कु. श्रद्धा वानखडे	५३
१२) मेरे पिता/पापा	अक्षय उईके	५३

• English Section •

Articles

1) My College Days; The Most Valuable Experience	Vaishnavi Golait	54
2) Never Give Up	Divya Adne	55
3) Cheerfulness	Divyani Pokale	55
4) Unforgettable Experience of NSS Camp 2023	Anjali kambale	56
5) Try, Try till you Succeed	Shraddha Wankhade	57
6) Flower Speak a Million Languages	Shakshi Katore	57
7) Nature	Namrata Meshram	58
8) Rising Up in Life	Anjali Kamble	58
9) Seven Step to Success	Siddhi Bondre	59
10) Need of Discipline in Life	Anjali Kamble	60
11) True Friendship	Rani Patel	60
12) Friendship	Pratiksha Kale	61
13) Success	Pratiksha Kale	61

Poems & Other

1) We are Soldiers of Our New Economy	Sakshi Kapade	62
2) Dad	Manda Bhalavi	62
3) Keep Building	Priya Gadling	62
4) Manzile Apni Apni	Sheetal Kothare	63
5) Good ! Better !! Best !!!	Adiya Sonone	63
6) Life	Neha Mandekar	63
7) Note	Swati Sakore	64
8) Whate is Love?	Divya Surjuse	64
9) Mother	Vedant Bhopale	64
10) Life Introduction	Pragati Gawai	65
11) Golden Rules of Study	Sakshi Khadse	65

*****

* सत्र 2022-23 मध्ये महाविद्यालयामध्ये राबविलेले विविध उपक्रमांची छायाचित्रे *

*****

टीप : वार्षिकांक 'ग्रामज्योती' मध्ये प्रकाशित झालेल्या सर्व साहित्याशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.
वाचकांनी लेखातील मत त्या त्या वाचकाचे समजावे.

मराठी विभाग

आधी क्षमता ओळखा

‘बेहतर से बेहतर की तलाश करो मिल जायें नदीं तो
समंदर की तलाश करो
टूट जाता हूँ शीशा पत्थर की चोट से
टूट जायें पत्थर ऐसा शीशा तलाश करों...’

प्रत्येकजण काही ना काही ठरवत असतो. भविष्याची स्वप्नं रंगवताना प्रयत्नांची दिशा ठरवत असतो. पण इथे अनेकांना गल्लत होताना दिसते, काही जण क्षमता असूनही ध्येयाबाबत अल्पसंतुष्टता दर्शवतात तर काही क्षमतांची नेमक पारख न करता आवाक्याबाहेरच्या ध्येयांपाशी धावताना दिसतात. मात्र अशा टोकाच्या भूमिका न घेता सम्यक विचार ठेऊन भविष्याची आणखी केली तर तुम्ही आयुष्याला सुंदर वळण देऊ शकता असंच कवी सांगू पहात आहे. सदर काव्य- पंक्तीमध्ये मोठी स्वप्न बघण्याचं सूचित केलं आहे. प्रत्येकाने कर्तृत्वाचा परिघ विस्ताराला हवा, असा विचार यातून व्यक्त होत आहे. सबळ, सशक्त आणि सामर्थशील बनावं असं कवी सांगतो. माप्र हे करताना आधी आपली ताकद ओळखणं गरजेचं आहे. नदीत पोहणाऱ्याने समुद्रापर्यंत पोहोचण्याचं स्वप्न करण्याची, लाटांवर स्वार होण्याची, वाळू निसटू लागल्यावर सावरण्याची ताकद आधी मिळवावी.

आदित्य सोनोने
बी.ए. भाग-३

हृदय जपणारी चतुःसूत्री

हृदयविकार होऊ नये तसेच जडलेला हृदयविकार नियंत्रणात राहावा यासाठी योगासने- मनोवृत्ती या चतुसूत्रींचा वापर करावा. हृदयविकारला आळा घालायचा तर आहारात बदल करण्याला पर्याय नाही. कोणताही विचार उद्भवण्याला मानसिक- भावनिक ताणतणाव प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षरित्या कारणीभूत ठरतात. आज सर्वत्र महत्त्वाकांक्षा, कामाला सर्वस्व मानणाऱ्या सदैव धावपळीत असलेल्या व्यक्तींची संख्या वाढत आहे. या व्यक्तींना ‘टाइप ए पर्सनॅलिटी’ असे संबोधले जाते उद्दीष्टे वेगाने साध्य करताना या व्यक्तींना भावनिक ताणतणावांना सामोरे जावे लागते. या प्रक्रियेत त्यांच्या शरिरातील रक्तवाहिन्यांवर ताण पडून त्या आकुंचित होत असतात.

कु. शीतल कोठारी
बी.ए. भाग-३

सोशल मीडियाचा तरुणाईवर वाढता प्रभाव

तंत्रज्ञानाच्या प्रचारांमुळे जगातील अब्जावधी लोकांच्या जीवनामध्ये फार वेगाने बदल घडताना आपण पाहतो आणि अनुभवतो आहोत. या सर्व प्रकारच्या तंत्रज्ञानामध्ये माहिती आणि संवादाचे तंत्रज्ञान म्हणजे इन्फरमेशन कम्युनिकेशन टेक्नॉलॉजी सर्वात आघाडीवर आहे. यामुळे पूर्वी असलेल्या अंतराचे बंधन आता नाहीसे झाले आहे. आणि आज सर्वांना सर्व प्रकारची माहिती सहज मिळू शकते. तसेच परस्परांशी गतिशील संवादही होऊ शकतो. अशा प्रकारे सर्व जग जोडले जाऊन ग्लोबल व्हिलेज ही संकल्पना प्रत्यक्षात उतरली आहे. तंत्र प्रणालींच्या संयोगामुळे विशेषतः चित्र, ध्वनी आणि माहितीच्या एकत्रित वापरामुळे एकात्मिक माहिती, संवाद आणि करमणूकीचे एक वेगळेच दालन उघडले आहे. इंटरनेट ही चैनीची बाब नसून एक अत्यावश्यक घटक बनत चालली आहे.

घराबाहेर पडताना पूर्वी मंडळी आपल्याला विचारत असत, रुमाल घेतला का ? पाकीट व्यवस्थित आहे ना ? आता त्यात अजून काही गोष्टींची भर पडली आहे. मोबाईल, लॅपटॉप आणि त्याच यादीत आले आहेत. आपली मुले जेव्हा म्हणतात की मित्राबरोबर गप्पा मारत होतो याचा अर्थ पूर्वी कट्टा, पटांगण असे आपण समजायचो. परंतु आताच्या पिढीत गप्पा अशा असतात. पूर्वीच्या कट्टा अड्ड्यांची जागा याने घेतली आहे. सोशल नेटवर्किंग फक्त वैयक्तिक गप्पाटप्पांसाठीच उपयुक्त नसून, दैनंदिन व्यवहारातील दळणवळण त्यामुळे व्यक्तीसापेक्ष झाले आहे. जन्मापासून युगातच वावरणारी म्हणजे साधारण १९९५ नंतर जन्मलेली मुले-मुली यांच्या इंटरनेटकडे पाहण्याच्या दृष्टीकोनात मूलभूत फरक असणार आहेच. आजचा मुलांना डिजिटल नागरिक असे म्हणतात. त्यांच्या संभाषणाच्या, गप्पा मारायच्या, संवादच्या कल्पना पूर्णपणे वेगळ्या आहेत. अशा व्यक्ती इंटरनेटला आपल्या मानसिक व बौद्धिक क्षमतांचे एक एकात्मिक, विस्तारित अंगच मानतात. आभासी म्हणजे व्हर्च्युअल अनुभवांच्या विश्वाचे तर इंटरनेट हे प्रवेश द्वारच आहे. आभासी अनुभव घेण्याच्या शक्यतेमुळे काही काळाने मानवी मेंदूच्या काम करण्याच्या पध्दतीमध्येच विलक्षण फरक पडू शकेल. इंटरनेट उशाशी घेऊनच ही नवी पिढी इंटरनेटला आसपासच्या वातावरणातून वेगळे

काढूच शकणार नाही आणि विचार करण्याइतक्या किंवा बोलण्याइतक्याच सहजपणे त्यांच्याकडून इंटरनेटचं व सोशल मीडियाचा वापर केला जाईल.

लोकांचे मोठ्या संख्येने इंटरनेटवरिल अनेक सोशल साइटवरून एक अस्तित्व तयार झाले आहे. इंटरनेटवरिल सोशल मीडिया हा जगभरातील नागरिकांच्या आयुष्यातील व समाजातील एक महत्त्वपूर्ण माध्यम बनले आहे. सोशल मीडियाच्या माध्यमातून प्रचार करून अनेकांना लोकापर्यंत आपले विचार, मते माहिती पोहोचविण्याचा एक नवा मार्ग पुढे आला आहे. गेल्या काही वर्षात सोशल नेटवर्क वापरकर्त्यांची संख्या दहा कोटींच्यावर गेलेली आहे. इंटरनेटच्या वाजवी किमतीतील सहज उपलब्धता, स्मार्टफोन्स आणि आकर्षक डेटा प्लॅन्स यामुळे सोशल मीडियाच्या वापरामध्ये प्रचंड वाढ झालेली आहे.

युवा पिढीबरोबरच अनुभवी व्यावसायिकही या नवीन कार्यसंस्कृतीत सहभाग झाले आहे. मोबाईल आय फोनसारख्या सतत बदलत्या उपकरणांतील तंत्रज्ञानमुळे ही प्रक्रिया सतत बदती व सुटसुटीत होत आहे. व्यवसायिक संबंध प्रस्थापित करण्यासाठी कंपन्यांकडून या नेटवर्किंगचा फार मोठ्या प्रमाणात उपयोग झालेला आहे. ग्राहकाला माहिती देण्याची मानसिकता बदलून ती संवादाकडे नेण्याचा जाणिवपूर्वक प्रयत्न उद्योग विश्वाकडून केला जाई. नागरिक पत्रकार म्हणजेच सिटीझन जर्नालिस्ट हा सध्याच्या संगणक आणि माहिती तंत्रज्ञान युगात एक अभिनव आणि बऱ्यापैकी विश्वासह असा जनतेचा थेट सहभाग असणारा पैलू समोर येऊ लागला आहे. तंत्रज्ञानामुळे उपलब्ध झालेला संपर्क सुविधांमुळे एरवी आत्मकेंद्रीत झालेला समाज आता हळूहळू बोलायला लागला आहे. निवडणुकीतही संगणकीय तंत्र उमटवला आहे. प्रत्यक्ष मतदानापासून विजयी उमेदवाराबाबतचे अंदाज वर्तवण्यापर्यंतच्या अनेक पैलूंमध्ये हे तंत्रज्ञान समाविष्ट झालेले आढळते.

भरतकुमार अग्रवाल
बी.ए.भाग-३

भाषणाची पूर्वतयारी

गांधीजी राजकोटला असताना त्यांचे दक्षिण आफ्रिकेचे काम चालूच होते. मोठमोण्या शहरात सभा भरवून लोकांचे प्रबोधन करावे, स्वराज्यविषयी जागृती निर्माण करावी, असा बेत त्यांनी आखला त्यासाठी मुंबईला आले. न्यायमूर्ती रानड्यांना भेटले. त्यांच्या सांगण्यावरून सर फिरोजशहांना भेटले. फिरोजशहा हे मोठे प्रस्थ होते. त्यांच्या भोवती तरुणांचा गराडा असायचा. वाच्छा हा त्यांचा निष्ठावान अनुयायी तो सतत त्यांच्या सोबत असायचा. गांधीजींसाठी मुंबईत सभा घ्यायला फिरोजशहा तयार झाले. सभेची तारिख पक्की केली. सभेत बोलायचे गांधीजींच्या जीवावर यायचे, लोकांशी सहज संवाद साधणे वेगळे आणि सभेत बोलणे वेगळे. खाजगी बैठका गाजविणारे लोक सभेत बोलताना लटपटतात. गांधीजींची अवस्थाही अनेकदा असेच व्हायची. मुंबईच्या सभेची तारीख ठरली. सभेच्या एक दिवस आधी गांधीजी फिरोजशहांच्या कार्यालयात दाखल झाले. आपण सभेत बोलणार ते भाषण लिखित स्वरूपात आहे का? असे गांधीजींना विचारण्यात आले. त्यावर लिहून काढलेले भाषण आपल्याकडे नसून आपण तोंडीच भाषण करणार आहोत. असे उत्तर गांधीजींनी दिले मुंबईच्या सभेत बोलायचे झाल्यास भाषण लिहून काढायला हवे. त्याशिवाय आपला उद्देश सफल होणार नाही. तुम्ही आताच्या आता भाषण लिहून काढा. आपण रातोरात भाषण

छापून घेऊ. गांधीजींना काय करावे कळेना. फिरोजशहांनी केलेली आज्ञा टाळणे शक्य नव्हते. गांधीजींनी किंचीतही वेळ न दवडता भाषण लिहायला सुरुवात केली. भाषण लिहून काढले सर फिरोजशहा बोलायला उभे राहिले म्हणजे तरुणांच्या अंगात विलक्षण उत्साह संचारत असे. त्यांचे भाषण ऐकण्यासाठी तरुणाई आसुसलेली असे अशा कसलेल्या वक्तव्यासमोर बोलायचे ही फार मोठी कसोटी होती. अशा प्रकारच्या सभेत गांधीजी पहिल्यांदाच बोलणार होते. त्यामुळे त्यांच्यावर प्रचंड दडपण आलेले. बोलायला उभे राहण्यापूर्वी आलेले दडपण वक्तव्याला कापरे भरविणारे असते.

गांधीजी बोलायला उभे राहिले. सर्वांगाला कंप सुटलेला घसा कोरडा पडत चाललेला. ओठांतून शब्द फुटत नव्हते स्वर वाऱ्यावर विरत होता. समोर लिहिलेले भाषण असताना नीट उच्चारता येत नव्हते. बाजूला बसलेले फिरोजशहा त्यांना प्रोत्साहन देत होते. खालून श्रोते ओरडत होते. ही परिस्थिती पाहून, लटपटत असलेल्या गांधीजींच्या हातातील भाषण घेऊन वाच्छा खाडखाड आवाजात भाषण वाचून दाखवतो. श्रोते शांत होतात. भाषणाची पूर्वतयारी करणे किती गरजेचे आहे. हे या प्रसंगावरून गांधीजींच्या लक्षात आले.

कु. साक्षी कापडे

बी.ए.भाग-३

मुकी विचारी

कुणी हाका...

परवाच एक बातमी वाचनात आली. पुण्यातील एक सोसायटीत काही कुत्री आणि मांजरांची वीष घालून हत्या करण्यात आली. ही बातमी चटका लावणारी ठरली. त्या बिचाऱ्या मुक्या प्राण्यांना आपला असा अंत होणार आहे, याची जराशीही कल्पना आली नसेल. अगोदरच सध्याच्या स्वार्थी जमान्यात माणूस-माणसाला ओळखेनासा झाला असताना मुक्या प्राण्यांविषयी कळवळा कसा राहणार हा प्रश्न आहे. त्यामुळे मुक्या प्राण्यांनाही जगण्याची लढाई लढावी लागत आहे. समाजात काही पशुप्रणी, प्राणिप्रेमी आहेत. परंतु त्यांची संख्याही कमी आहे. वास्तविक पाळीव प्राण्यांना मानसाच्या भावना अधिक चांगल्या प्रकारे कळतात. ती तुमचं दुःख हलकं करण्याचा ताण कमी करण्याचा आपल्या परीनं प्रयत्न करत असतात.

पाळीव प्राण्यांच्या सहवासात ताण कमी होत असल्याचं संशोधनाअंती सिध्द झालं आहे. मग या मुक्या जिवांनाही जगायचा अधिकार आहे हे सुशिक्षित मंडळींना कधी कळणार !

कु. वैष्णवी गोलाईत

बी.ए.भाग-२

इव्हेंट मॅनेजमेंट

बदलत्या जीवनपध्दतीने विकसित केलेल्या काही नव्या व्यवसाय आणि उद्योगा मध्ये इव्हेंट मॅनेजमेंटच्या आवर्जून उल्लेख केला पाहिजे कारण आता केवळ मोठ्या शहरातच नव्हे तर माध्यम आणि लहान शहरातही हा व्यवसाय मूळ धरायला लागला आहे. खरे तर या अभ्यासक्रमाच्या आधी या व्यवसायाची गरज निर्माण झाली आहे. हा व्यवसाय गरजेनुसार निर्माण झाला आहे. लोकांजवळ पैसा आहे आणि व्यापारी विविध प्रकारचे कार्यक्रम आयोजित करावेसे वाटतात त्यातून सर्व शहरांत सांस्कृतिक कार्यक्रमांची रेलचेल होत आहे. आजकाल शाळांचे गॅदरिंगही काही थाटात होते. त्यातच जाहीर सत्कार समारंभ, पुरस्कार वितरण समारंभ, व्याख्यानमाला, पुस्तकांचे प्रकाशन समारंभ असे नाना प्रकारचे समारंभ साजरे व्हायला लागले आहेत. या समारंभाची हौस तर आहे पण त्यांचे आयोजन करण्या इतकी सवड नाही आणि तेवढे मनुष्यबळही जवळ नाही. बहुतेक ठिकाणी अजून तरी हा व्यवसाय काही हौशी कार्यकर्ते करित असतात. त्यातल्या बहुतेकांनी अजून तरी या कामाला व्यवसायाचे स्वरूप दिलेले नाही. त्यामुळे ते या कामाला पैसेही फार आकारात नाहीत. पुण्या-मुंबईसारख्या काही शहरात मात्र इव्हेंट मॅनेजमेंट करणाऱ्या संस्था स्थापन झाल्या आहेत, तिथेही अजून इव्हेंट मॅनेजमेंटचे काम तर्कानेच केले जात आहे. या कामाची समाजाला किती गरज आहे हे लक्षात यायला लागल्याने या व्यवसायात आता पैसाही मिळायला लागला आहे. आता प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांची गरज भासायला लागली आहे. या गरजेतून काही संस्थांनी इव्हेंट मॅनेजमेंटचे अभ्यासक्रम सुरु केले आहेत.

कु. नम्रता मेश्राम

बी.ए.भाग-३

सुंदर सर्जनशील कला

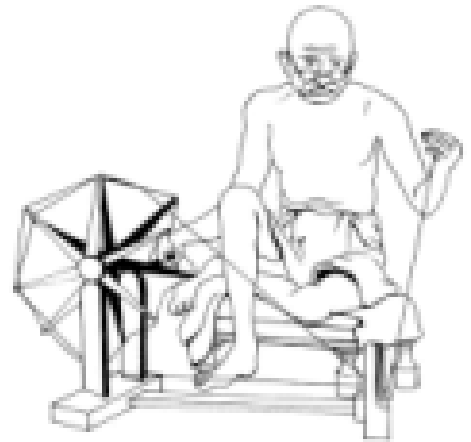
गांधीजींनी स्वराज्यासाठी वेगवेगळे प्रयोग केले खरे तर त्यांनी स्वराज्य ही संकल्पना व्यापक स्वरूपात मांडली. दादाभाई नौरोजी यांनी 'स्वराज्य' हा शब्द पहिल्यांदा वापरात आणला, असे सांगितले जाते पुढे टिळकांनी 'स्वराज्य हा आपला जन्मसिद्ध हक्क आहे.' असे म्हटले. गांधीजींनी हिंद स्वराज्य या पुस्तकेत स्वराज्य म्हणजे काय, हे तपशिलाने सांगितले आहे. हे पुस्तक सामाजिक समतेचा आग्रह करते. अनुचित सामाजिक प्रथा बंद झाल्या पाहिजेत. याकडे लक्ष वेधते. स्वदेशी म्हणजे आपल्या देशातील एवढा सिमीत अर्थ गांधीजींना अभिप्रेत नव्हता. या पुस्तकाच्या संदर्भात लिओ टॉलस्टॉय यांचा अभिप्राय मोठा बोलका आहे. ते म्हणतात, 'जगासाठी अत्यंत उपयोगी विचार 'हिंद स्वराज्य' मधून गांधीजींनी मांडलेले आहेत.'

गांधीजींनी स्वावलंबनाचे महत्व ओळखून त्या संदर्भात काही प्रयोग केले. सूतकताई करणे आत्मसात केले. कापसापासून सरकी वेगळी करणे, कापूस पिंजणे, चरख्यावर सूतकताई करणे हा त्यांचा नित्यक्रम होता. जाहीर सभेवेळेही वेळेचा अपव्यय होऊ नये, म्हणून ते सूतकताईचे काम करीत. एकदा रवींद्रनाथ टागोरांनी 'या कामात आपण किती वेळ वाया घालविता, अशा शब्दात गांधीजींना छेडले, तेव्हा ते शांतपणे म्हणाले, 'सूतकाताईत अजिबात आपला वेळ वाया जात नाही. उलट आपण राष्ट्रीय संपत्तीत भर घालतो. हातमागावर तयार केलेले कापड वापरणे, याचा अर्थ गरिबांना थोडी फार मदत करणे होय.' गांधीजींनी सूतकताई हे स्वावलंबनाचे

उत्तम साधन मानले. या माध्यमातून खेडेगावातील निरुद्योगी लोकांच्या हातात काम मिळते ग्रामिण स्त्रियांना घरच्या घरी रोजगार मिळतो. यंत्रयुगात चरख्याचा प्रयोग काहीना कालबाह्य वाटे. ते त्यावर टीकाही करित, 'कोणतही युग आलं, तरी सुईनं आपली जागा सोडली नाही. सुईचं महत्व कमी झालेलं नाही.' असे उत्तर मांधीजी देत. लोकांना सूतकातईच्या माध्यमातून पैसे मिळावेत. एवढा एकच उद्देश या चळवळीमागे नव्हता. आपण स्वावलंबी आहोत. आपल्या उपजीविकेसाठी इतरांपुढे हात पसरण्याची गरज नाही आपल्या श्रमाचा मोबदला आपण घेतो. चरखा चालविण्याची सुंदर सर्जनशील कला आपल्या हातात आहे. अशा प्रकारच्या आत्मविश्वास लोकांच्या मनात निर्माण करणे आणि समूहशक्ती सचेत करणे, हा या चळवळी मागील दुसरा उद्देश होता.

कु. श्रद्धा वानखडे

बी.ए.भाग-३

वही तो इन्सान है !

जिंदगी काटों का सफर हैं,
होसला इसकी पहचान हैं,
रास्ते पर तो सभी चलते हैं
जो रास्ते बनाये वही इन्सान हैं।

देवाने सजीवसृष्टी निर्माण केली मात्र सर्व जीवांपेक्षा मानवाकडे वेगळी क्षमता दिली. या क्षमतेच्या बळावरच आपण अन्य प्राणिमात्रांवर, सुष्टीवर अधिराज्य गाजवत आहोत. विचारंची वेगळी दिशा आणि प्रयत्नांची वेगळा वाज असेल तर प्रत्येकाचं आयुष्य विविध रंगांनी सजवू शकतं, मात्र ते नेहमी, सुकर, सहज असेल अशी आशा करण्यात अथवा तशी इच्छा बाळगण्यात अर्थ नाही. कारण हे स्वप्न अपुरे राहण्याचीच दाट शक्यता असते. अर्थात यामुळे खट्टू होण्यातही काही अर्थ नसतो. कारण एक रस्ता बंद होतो तेव्हा आपल्याही नकळत दुसरा शोधण्याची प्रेरणा मिळालेली असते. एक कवाड बंद झाल्यास आपल्यासाठी दुसरं कवाड उघडलेलं असतात. अनवट वाटेवरून चालण्याची, नवे रस्ते धुंडाळण्याची, स्वतःतील क्षमतांचा योग्य तसा आणि योग्य तिथे वापर करण्याची शक्ती माणसाकडे आहे फक्त तिचा वापर करायला हवा.

कु. अंजली कांबळे
बी.ए.भाग-३

काळ वेळेचा धडा

समय गूंगा नही
बस मौन है,
वक्त पर बताता है।
किसका कौन है।

माणसानं नेहमी वेळेचं आणि परिस्थितीचं भान ठेवावं असं सांगितलं जातं. याचं कारण जीवनात या दोन गोष्टी अतिशय महत्तावाच्या ठरतात. कधी कोणावर कोणती वेळ येईल, हे सांगता येत नसलं तरी ती वेळही बरच काही शिकवून जात असते. विशेषतः कठीण प्रयोगात खरी कसोटी असते. खरंच आपलं कोण, परकं कोण हे पारखण्याची संधी या निमित्ताने प्राप्त होते.

आयुष्यात कौतुक करणारे अनेकजण भेटतात आणि त्यातून आपल्याला समाधानही मिळतं. तुमच्या उत्तम परिस्थितीचा लाभ घेण्यासाठी ही अनेकजण प्रयत्नशील असतात.

मात्र, तुच्यावर कठीण वेळ येताच यातील किती पाठीशी उभे राहतात, हा खरा प्रश्न असतो. म्हणून आलेल्या प्रसंगाबद्दल वाईट वाटून न घेता किंवा त्याचे भांडवल न करता त्यातून योग्य तो बोध घ्यावा. तो आयुष्याच्या पुढील वाटचालीसाठी महत्वाचा ठरतो. आपले नेमकं काय चुकलंय याचं आत्मपरिक्षण करण्याची संधीही या निमित्तानं प्राप्त होते.

कु. दिव्या कापडे
बी.ए.भाग-३

निराशेवर मात करा

ध्येयवादी प्रयोजन, नियोजन-सुव्यवस्था आणि साहसयुक्त पुरुषार्थपरायणता या सर्वांचा समन्वय करून एक गुच्छ तयार केला व त्यास 'प्रतिभा' नाव दिले तर त्यात अतिशयोक्ती होणार नाही. सत्यास हजार हत्तींचे बळ असते. असे म्हणतात. यात सत आहेच, तथापी सत्यास प्रतिभायुक्त जागरूकपणा - साहस यांची जोड दिली तर दुधात साखर पडल्यासारखे होणार आहे. त्यात मग हजार हत्तींचे बळ म्हणण्यापेक्षा लाक ऐरावतांची शक्ती समावते असेही म्हणता येईल. त्यास मनुष्य जीवनाचे सर्वात मोठे सदभाग्य व शक्तिसंपन्न सुध्दा म्हणता येईल. पण प्रतिभा म्हणजे दुष्ट-दुर्जनांचे साहस नव्हे. धाक-दहशत दाखवून बरे वाईट काम एखाद्याकडून करून घेणे हे चोर-दरोडेखोरांचे कार्य म्हणजे प्रतिभा म्हणता येणार नाही. तसे झाले तर जगातील सर्वे अतिरेकी व गुन्हेगार हे सुध्दा प्रतिभावंत ठरतील.

नारद एका जागी फार काळ थांबत नसत, तथापि त्यांच्या थोड्याशा सहवासानेच ध्रुव, प्रल्हाद, रत्नाकर डाकू (पूढे वाल्मीकी) यांच्या जीवनाचा कायापलट करून त्यांना किती उच्च स्थितीत नेऊन ठेवले! वेदव्यासांची साहित्य साधना प्रसिद्ध आहे. भगवान गणेश त्यांना मदतीसाठी लिपिक बनून धावून गेले. पृथ्वीवर स्वर्गाची गंगा अवतरण करण्याचा पारमार्थिक पुरुषार्थ व साहस भगीरधाने केला. त्यास काही अडचण उद्भवली तेव्हा भगवान शंकरांनी आपल्या जटा विखरून त्यास गंगा अवतरणात साहाय्य केले. विश्वमित्रांना आवश्यकता पडली तेव्हा राजा हरिच्छद्रांना आपले सर्वस्व समर्पित केले. गायत्री मातेची कृपा त्या महा-ऋषीस जीवनभर मिळत राहिली. महासती व तपस्वीनी अनसूया मातेच्या आज्ञेने तिन्ही देव तिच्या अंगणात बालक बनून खेळत राहिले. त्यात त्यांना आपणास सदभाग्य लाभल्याचा आनंद मिळाला. जपानचे गांधी म्हणून ख्यातनाम झालेल्या कागापा यांनी आपल्या समाजाच्या पतित दलिताना सभ्य व समर्थ प्रजेच्या पंक्तीत आणून बसविले. महामना मालवीयजी, स्वामी श्रद्धानंद, महायोगी श्रीअरविंद, राजा महेंद्रप्रताप, कविसम्राट रवींद्रनाथ टागोर यांनी प्रवर्तित केलेल्या शिक्षण संस्थांतून अगणित उच्चकोटीचे प्रतिभावंत निर्माण होऊन राष्ट्रास भूषणावह ठरले. त्या घटनांचे विस्मरण होणे शक्य नाही. स्वामी दयानंद सरस्वती व स्वामी विवेकानंद यांनी भारतात जे जनजागरण व जनकल्याण घडवले त्यास तोड नाही. प्रतिभावन जन असेच कार्यक्रम हाती घेतात व ते तडीस नेत असतात.

कु. सृष्टी कांबळे
बी.ए.भाग-३

दुसऱ्यांवरती विसंबला...

संत तुकडोजी म्हणतात,
'वासने तुज भोवती'
किती जन्म घालावे आम्ही
किती भोग भोगुनिया
तू होशिल का कमी''

दुसऱ्याच्या तंत्राने चालणारा अधीन बंधात बांधलेला असतो. काही अज्ञान बंधात गुरफटतात, तर काही अविध्या बंधात फसतात.

श्रीचक्रधरांनी असा समाज पहिला व म्हणाले, 'हा अवघा जनु ठाकला असे याचे ठक फेडिता कव्हनी नसे तू ठकला ऐसे कुणी न पुसे' पारतंत्र्यात जगणाऱ्या माणसाची जीवनगाडी कुणाच्या तरी उताराने चालत असते. ज्या तंत्राने आपण त्रस्त होतो त्याने आपला विकास कसा साधिल? तंत्र म्हणजे रित-पध्दत, पण परक्यांचे तंत्र काय कामाचं?

'जो दुसऱ्यावरी विसंबला, त्याचा कार्यभार बुडाला' हा सर्वांचा अनुभव आहे. यासाठी तंत्र स्वतःचंच असावं. पण स्वतःकडे कुठं तंत्र असतं? ज्ञान तर आपण बाहेरूनच घेत असतो. जन्मतो नेव्हा कोरेच असतो तू हिंदू तू मुस्लीम, तू बौद्ध इ. माहिती आपल्या मेंदूत दुसरेच लोड करतात. तेही परतंत्रच असतात. मंद प्रकाशाने दोरिवर सर्पाचा भास होतो. लख्या प्रकाशात वस्तूचं सत्य दर्शन होतं. ईश्वर किंवा त्याचं ज्ञान हे स्वयंप्रकाशित आहे.

म्हणून परमेश्वराला 'स्व' असंही म्हटले जाते. स्वतंत्र म्हणजे परमेश्वराचं तंत्र. अचूक ज्यांच्याजवळ ज्ञानाचं तंत्र आहे. त्याला मी 'मोक्ष देतो' असं आश्वासन श्रीकृष्णानं गीतेत दिलं आहे. खरंच स्वतंत्र हा किती गोड शब्द आहे. त्याला आनंदाची किनार व मुक्तीचा सुगंध आहे. एका कैद्याच्या हातकड्या काठल्या व त्याला विचारलं, तुला कुणाचा आवाज येतो? रफी, भीमसेन जोशी की लता दीदीचा? तो म्हणाला, आता तुम्ही माझ्या हातातल्या बेड्या काढताना जो आवाज झाला तो आवडला. कारण तो स्वातंत्र्याचा आवाज होता. बंद तुटीचा आवाज आहे.

कु. कोमल साकोरे
बी.ए.भाग-३

गिरना भी अच्छा है

“गिरना भी अच्छा है
औकात का पता चलता है...
बढ़ते हैं जब हाथ उठाने को...
अपनों का पता चलता है ।

जिन्हें गुस्सा आता है
वो लोग सच्चे होते हैं
मैंने झूठों का अक्सर
मुस्कुराते हुए देखा है।

सीख रहा हूं मैं भी
मनुष्यों को पढ़ने का हुनर,
सुना है चेहरे पर...
किताबों से ज्यादा लिखा होता है।”

कु. नीलम इवनाते
बी.ए.भाग-३

दो पल की जिंदगी है

आज बचपन कल जवानी
परसों बुढ़ापा, फिर खत्म कहानी है ।

चलो हंस कर जिए, चलो खुलकर जिए
फिर ना आने वाली यह रात सुहानी
फिर ना आने वाला यह दिन सुहाना ।

कल जो बीत गया सो बीत गया
क्यों करते हो आने वाले की चिंता
आज और अभी जियो, दुआ पल हो ना हो ।

आओ जिंदगी को गाने चले
कुछ बातें मान की करते चले
रुठो को मनाते चले ।।

आओ जीवन की कहानी प्यार से लिखते चले
कुछ बोल मीठे बोलते चले
कुछ रिश्ते नहीं बनाते चले

क्या लाए थे क्या ले जाएंगे
आओ कुछ लुटाते चले
आओ सबके साथ चलते चले
जिंदगी का सफर यूं ही काटते चले ।

कु. नम्रता मेश्राम
बी.ए.भाग-३

जिंदगी

जिंदगी पर एक किताब लिखेंगे
उसमें सारे हिसाब लिखेंगे...
तुम्हारे साथ अधूरे सवालों के
हम जवाब लिखेंगे...
कुछ बदलते अपनों के लफ्जों लिखेंगे
कुछ अपने टूटे ख्वाब लिखेंगे...
कुछ अपने हालात लिखेंगे
उसमें ही सारी बातें लिखेंगे...
जो कुछ ना सके
वह सारे जज्बात लिखेंगे।
जिंदगी पर एक किताब लिखेंगे
उसमें सारे हिसाब लिखेंगे

कु. प्रतिक्षा इंगळकर
बी.ए.भाग-२

एक सवाल

आओ, पुछें एक सवाल
मेरे सिंर में कितने बाल ?

कितने आसमान मे तारे ?
बतलाओ या कह दो हारे।
नदियाँ क्यों बहती दिन-रात ?
चिडियाँ क्या करती हैं बात ?
क्यों कुत्ता बिल्ली पर धारा ?
बिल्ली क्यों चुहे को खाए ?
फुल कहाँ से पाते रंग ?
रहते क्यो न जीव सब संग ?
बादल को बरसाते पानी ?
लडके क्यो करते शैतानी ?
नानी की क्यों सिकुडी खाल ?

अजी, न ऐसा करो सवाल
यह सब ईश्वर की माया है,
इनको कौन जान पाया है ?

सौरव पावडे
बी.ए.भाग-३

कडवा सच

मजबूती की इंकार
थिरकती जिनके मन में,
स्वस्थ रुपी पेड़
पनपे उसके तन में ।

पहनकर आलस का चोला जो आगे
बढता है ।
दुसरों को देख विजय
जो बस हाथ ही मलता हैं।

छोटास है जीवन,
इसमे कुछ काम बडा तू कर्जा ।
पूजा से कही अधिक बडा हैं,
अच्छे कर्मों का दर्जा ।

यश शेळके
बी.ए.भाग-३

सपनों में रख आस्था

सपनो में रख आस्था कर्म तू किएजा,
त्याग से ना डर आलस परित्याग किएजा ।

गलती कर ना घबरा,
गिरकर फिर हो जा खडा ।

समस्याओं को रास्तो से निकाल दे
चट्टान भी हो तो ठोकर से उछाल दे ।

रख हिमत तूफानों से टकराने की जरूरत नहीं है,
किसी मुसीबत से घबराने की ।

जो पाना है बस उसकी एक पागल की तरह चाहत कर
करता रह कर्म मगर साथ में खुदा की इबाबत भी कर।

फिर देख किस्मत क्या क्या रंग दिखाएगी,
तुमको तेरी मंजिल मिल जाएगी
मंजिल मिल जाएगी॥

महेश देहाडे
बी.ए.भाग-२

हाय रे परिक्षा

जिस नाम को सुनने से काँपता है
हर बच्चा, वो है परिक्षा ।

परिक्षा का पेपर हाथ में आते ही, इतना डर लगता है,
की अच्छा नहीं किया तो घर पर पिटना पक्का है।

३ घंटे में करने होते हैं लगभग ४० सवाल,
एक भी छुटा तो घर पर होता है बवाल।

रिजल्ट के एक दिन पहले, रात को नींद नहीं आती है,
अच्छा नम्बर पाने के लिए, भगवान की याद आती है।

रखते हैं विद्यार्थी भगवान का व्रत,
अगर फेल हुए तो लगता है होग डण्डे से नृत्य।

पास होने पर मिलता है, शानदार इनाम,
और मुख से निकलता है “थैंक्यू भगवान”।

फिर आती है अगली कक्षा
तब भी मुख से निकलता है,
“हारा रे परिक्षा” ॥

यश सायखेड़े
बी.ए.-३

समय का महत्व

समय कहता तुम्हारे साथ हूँ
समय की चाल निरनार चलती है
यह पल में अनेक रूप बदलता
दुख दर्द और सुख का साथी बनता ।

रोज अपने नए रंग, रूप दिखाता
सब इसकी मर्जी से चलता
अपना हर पल का महत्व बताता
ये कभी रुकता न थकता।

बस निरंतर ये चलता जाता
इसके महत्व को अगर समझोगे
जीवन में अपने लक्ष्य हासिल करोगे।

सारे काम समय पर ही होते
चाहे हम कितने भी उत्सुक हो
होगा काम समय पर ही
इसलिए समय के महत्व को समझे

समय कहता मैं तुम्हारे साथ हूँ।

रोशन डोईफोडे
बी.ए.-२

चंचल मन

मन भी कितना चंचल होता है
कभी इधर भटकता कभी उधर।
चुहूँओर अपनी दृष्टि रखता
कभी किसी के दिल से पुछे
मन में किसके क्या चल रहा
वो तो समझ ही नहीं पाता
कभी मन में खुशी होती
कभी आत्मग्लानि से भर जाता
मन की भाषा वो ही जानें
कब किसकी वो सुनता है
कभी शांत लहरों की तरह
कभी उथल पुथल करता है
यही तो मन की कहानी

कु. भारती भुरभुरे
बी.ए.भाग-३

कॉलेज लाईफ

जब पहली दफा था, कॉलेज मे आया
एक अलग डर था.. सीने मे समाया
ना जानेकैसे होंगे सिनियर्स...कैसे बनेंगे दोस्त इसी
सोच मे खंखो को...कितनी रातें जगाया ।

धीरे धीरे माहौल में.. फिर ढलता चला गया इश्क का
असली मतलब.. तो यही समझ मे आया

जब कभी मुश्किलात से.. मेरा सामना जो हुआ तो
दोस्तों ने मुझसे पहले... उस मसले को सुलझाया ।
वो कभी लेक्चर्स के बीच में.... बाते करना तो कभी
दोस्तो के साथ, मजाक उडाना किसी का नाम लेकर,
किसी को तंग करना और दुसरे से पेयरिंग होने पर...
उसे देवदास कहना

कसम से येबात.. बहुत याद आयेगी क्युकी जेहन में
हमारे.. सिर्फ यदि रह जाएगी

कु. मंदा भलावी
बी.ए.भाग-३

इंतजार है बस

जिंदगी क्या है, कोई मुझे बतलाए,
क्या सही क्या गलत ? कोई मुझे समझाये,

किस राह जाना है, इस सफर में,
कोई तो सही शह दिखाए ॥

समज नहीं आती, ये जिंदगी
कोई तो हो जो जिवन के अर्थ बताएं ॥

चलते चलते, थक गए हैं
कोई तो पास बिठाए ॥

खुश होने की, वजह ढूँढ रहे हैं,
कोई तो, कुछ पल साथ निभांना ॥

चार पल की, जिंदगी
कहीं ऐसे बीत न जाएं ॥

ख्वाहीशें, मन में छुपी हुई हैं,
कही दबी ही, ना रह जाए ॥

इंतजार है बस, यही
कोई तो साथी मिल जाए ॥

कु. श्रद्धा वानखडे
बी.ए.भाग-३

मेरे पिता/पापा

पापा मैं आप से कुछ कहना चाहती हूँ,
पापा मैं आपके साथ बैठना चाहती हूँ।

पापा मैं आप से एक बात कहना चाहती हूँ।
मैं कई बार अकेली सी पड़ जाती हूँ।

आपसे बहुत कुछ कहना चाहती हूँ,
अपने दर्द बयाँ कर रोना चाहती हूँ।

मैं आप को आवाज लगाना चाहती हूँ
पापा मैं आप को बहुत चाहती हूँ।

हाँ, मैं कभी नहीं बताती...
मगर मैं आप के जैसा बनना चाहती हूँ...

अक्षय उईके
बी.ए.भाग-३

इंद्राजी विभाग

My College Days ; **The Most Valuable Experience**

As a kid many people asked different variation of same question; “What has been your best experience?” And even at that age, there are many joyful moment to consider birthday parties, trips to the local amusement park and bicycle-riding lessons. But often it is not until your adult life that you go through most valuable events. For instance many find their time in the military to be utmost importance to them . While other sometime find that their experience as a parent was the most rewarding one personally. I consider my all time in college as my most valuable experience.

I am student of B.A. final year studying the 6th and the last semester of my life. In the year 2020. I was admitted to the Late Dattatrya Pusadkar Arts College . It is a college of principal Dr V. D. Darne. I took admission in BA faculty. Being a student I've learnt many things in my graduation . Then in 2023. I took admission in BA Final in the same college. Further. I would like to share my few experience in this college.

First, my experience in college was given me a chance to sharpen my skills in my field of choice. There have been many opportunities to learn to improve my reading skills, writing skills, making me read for stage daring and how to conduct the program. I am truly thankful for. For example continue speaking practice in seminar hall has taught me many writing and reading skills as well as speaking tips and rules that I was unaware. Through various Home-economice experiment, I learnt many more Human Growth things. I realized I still have a lot to learn despite what. I thought. But this allows me to improve my skills more as. I continue to attend college and also give me more confidence in my area And as a result. I know one day this valuable

experience will help me in my life rewarding career.

My experience in college particularly in the English program has also allowed me to gain more knowledge about a variety of English authors and types of literature. Also, reading those classic pieces have given me insight into how it was live in the author time and what the oppressed female writer has to go through . Not only this knowledge was interesting to learn but also recognizing the difference between various method of story writing skills also help me to be more versatile as a writer . It helps to improve my future career .

To conclude my time in college has enriched my life in many ways. It has provided me with the necessary tools to enhance my skills more. It thought me valuable knowledge about this diverse world and people and concept in general and eventually become more successful in life. When I'll finally become a graduate and get my degree, I get importance of thinking critically and asking question in my situation. All these aspects. I learnt in college have also made me more well rounded person. It has been easier for me to achieve this opportunity. These experiences are truly inseparable and I will not trade them for anything . It could go back in time and I'll speak my much youngers. When I was first asked the question “What has been your best experience?”

The baby faced version of me would certainly have been surprised by what my answer is now.

Hope all of you might have enjoyed my experience in my college.....

Vaishnavi Golait
B.A.-III

Never Give Up

“You must not lose faith in humanity . It is an ocean . If a few drop of the ocean are dirty, the ocean does not become dirty.

I say the world lives on hope. It would not be wrong. In the worst circumstances and In the core of our hearts flickers a hopes. A Person not getting a job, a student not securing good marks or someone in this world longs for something which he or she does not have. These “ something can be counted from studies to carter, employment to promotions or passing in the exam to coming first in the class. Although you know it is next to impossible then also lies the hope that one day you will succeed in your attempts.

Hope gives us the courage to fight against all odds of life and to achieve your goal. Haste not, calmly wait, meekly wear the storms of fete” Always hope for the best to happen in your life & the best will happen !!!

DEFINITELY !!!

Divya Adne
B.A.-III

Cheerfulness

Cheerfulness is a quality that I like. The one who possesses it become like magnet of good will. I strive to attend some measure of this quality. Cheerfulness comes from a sense of well being and contentment. It is an elevated quality. But it does not always stay with me .

Circumstances steal my happiness and joy. When I commit mistake I become agitated and sorrowful, thought of envy and jealousy, anger and hatred enter into the mind, and my carefulness vanished .

To find cheerfulness and inner contentment all I need to do is to focus on the good qualities I seen in other.

Thought are the source of my action. When I focus on good qualities, my thoughts will be pure and my actions will be elevated bringing with them the result of great joy contentment, happiness and a face of cheerfulness.

Divyani Pokale
B.A.-I

Unforgettable Experience of NSS Camp 2023

All of us N.S.S volunteers of our college had gone to Nandura Lashkarpur which is very near to Nandgaon peth. We went there for seven days residential camp. Nandura Lashkarpur is a very small village. It is also a village which is very far away from development . In these Seven days we had to organise many programs for the development of the village. We also told them the importance of education in our life and many more things. Actually the real purpose of N.S.S camp means to development of village and it is our duty to persuade the mind of villagers lovingly.

At first when I reached in this camp, I felt very nervous and bored. Because it was very different for me to live far away from my home. Before coming in the camp I felt that N.S.S camp means to live 7 days out side from home for enjoyment with our friends. But when I came in my camp, I really felt it that N.S.S camp means not only enjoying but this thing is very different. Actually I felt that there is great improvement in my behavior in these seven days .

After coming in this camp, I really got familiar with the life style of the villagers and their difficulties. Here I also understood that how many difficulties and rain and trouble the villagers have to face in their life. I saw that while living life they have to bear many hardship and difficulty. The life of the villagers is full of suffering and pain. There is no touch or experience of this thing in the town or city people. They can't even think about this.

While living there I faced many problems like the situation of roads in rainy season, lack of cleanliness, lack of drinking water, illiteracy superstition and many problems which I never saw in town life while living here I learnt a great

and important thing that is how to face this difficult situation .

Actually it is the duty of every N.S.S volunteer to face this problem .

In spite of many difficulties there were many sweet and good things I learnt form this camp which I never experience in may daily life. This camp taught me importance of become self dependent and also the need to help other people . I think the camp taught me a price less thing which means adjustment . It means there is any situation in our life we should adjust with it only because of this we can live life happily. There I saw how the village people are lovable and friendly . They love us from the bottom their hearts .

N.S.S camp is the only place where the students can show their hidden talents. They get the inspiration to express their hidden talents .

They also achieved stage daring and they learn to deliver speech before many people without any fear. Here they learn to make many friends others than close friends .

I can not understand how and when the seven days flew away. Now I really assure that. when I go outside from this camp . I am not a single person but there are any good things and sweet memories with me.

It is said that, "What appears to be the end may really be a new beginning". I think it is really true. It is really a new beginning in my life This is my experience which I never forget in my whole life.

Anjali Kambale

B.A.-III

Try, Try till you Succed.....

As a man was passing the elephants, he suddenly stopped. Confused by the fact that this huge creatures were being held by only a small rope tied to their front leg. No chains; no cages.

He saw a trainer nearby and asked why these elephants just stood there and made no attempt to get away. "Well" the trainer said, "When they were very young and much smaller we use the same size rope to tie them and at that age it is enough to hold them. Now as they have grown up they still believe that the same size rope and still hold them. So they never try to break free."

The man was amazed. These animals could not any attempt to break free from their bonds because they believe they couldn't, they were stuck right where they were.

Like the elephants how many of us go through life hanging on to a be life that we cannot do something simple because we failed at it once before ?

Failure is a part of learning we should never give up the struggle in life .

Shraddha Wankhade

B.A.-III

Flower Speak a Million Languages

People use flower to express their feelings, to enhance their surrounding and to commemorate important rituals and observances.

All from of art depict the use of flowers, music, books, painting, sculpture, ceramics, tapestries etc. People use flower to express various feelings most often it is of happiness, gratification, passion & accomplishment, flower are known to personify one's inner most feeling and emotions.

Flower are used at weddings to symbolize love, loyalty and longevity. They are also used for joyous occasions like Birthday, Anniversary and Festival as an expression of one's emotional bonding.

In fact flowers have no boundaries.They are not hemmed by caste, creed or colour. They are a beautiful example of nature's beautiful offering and speak a million language.

Shakshi Katare

B.A.-III

Nature

There is no substitute of nature elements. All nature objects are very useful to mankind. In old days people use to worship natural objects. Natural should be workshop protected and preserve so that it is nourish.

The world is facing air and water pollution. All these issues are caused by deteriorating nature. All these problems are result of depletion of nature.

Global warming is the burning issue of the world. Due to global warming the glaciers melts and excessive water reaches in water bodies which cause foods. Floods are destructive in nature and too much loss is caused by floods.

If there had not been forests their had not been life. If there had not been water whole land would had become barren. All nature elements are basic source of life on earth.

“There is a way that natures speaks that lands speaks Most of the time we are simply not patient enough, quiet enough, to pay attention to the Nature”

Namrata Meshram

B.A.-III

Rising Up in Life

After the failure many persons did not realize how close they were to Success, When they gave up !”

The happiest people on this earth are those who have the most interesting thoughts ‘As you think so you become; ‘ One is the product of one's own thinking; ‘success is sweet fruit of hard and sustained efforts;

Rising to fame when every thing favors you, may not be as worthy as rising by capitalize on your obstacles. In today's world of great leaders, businessman, mathematician, physicist not only are the results seen but also you must see how you have achieved them. Yes success doesn't come without sacrifice, determination dedication or patience. Of course these words may appear to be exaggerated but these are simple thought on which success depend most.

Success has to be earned and it demand sustained hard work. Yes, success is within everyone's beach's. It is not as difficult as it is thought to be. You walk on the path towards your goals with intense desire to achieve it, come what may ! Never loose hope. Failure are not to be taken as bad; instead they are the pillars on which stands buildings of success. People have achieved success before and will achieve in future in spite of their own limitations. Determination, Dedication, Devotion and Patience, Perseverance and Persistence are the 3D's & 3P's of success you get out of Life only what you give it.

We live in deeds and not in years, in thoughts and not breaths. Our thoughts rule our life. Face reality, don't run away from situation, face them boldly and of course .

Sooner Or Later
The Man Who Wins
Is The Man Who
Thinks He Can ...

Anjali Kamble

B.A.-II

Seven Step to Success

“Success is counted sweetest for those who never succeed” The lines really emphasize the importance of success in every person's life. If a person wants to achieve certain goal in any field of activity then the reason should know how to go about achieving this success. The tips involved here for becoming successful are common in all fields of activity. The tips are as follow

1) Self confidence :-

The first step towards success is to gain confidence. The confidence means changing our can't attitude to can possibilities. First imagine yourself succeeding, secondly remove all the negativity by mental wash and apply positive thoughts, perfume your mind well with good thoughts & enthusiasm. The self confidence & self respect can be gained by intention and constant practice.

2) Untiring effort :-

Having only ‘can attitude’ alone is not going to yield result unless “efforts” are out in proper direction. The efforts must be untiring. If we desire the best then our today's action will be best.

3) Concentration :-

Set your body and mind after the goal. Do not allow your energy to diverted in any

other way but make it available for your goal. Imagine only one thought which must be your success.

4) Consecration :-

Consecration ‘devotion’ which increase our mental energy from time to time.

5) Enthusiasm :-

Enthusiasm can bring pleasant dreams of good job and well reward.

6) Stead Fastness :-

You must be study to follow your goal, remain firm and always keeping in view your goal ! Bad luck or failure ! No matter carry on with you determination after your goal. You will be close to success.

7) Start right now :-

The last but most important tip is.

“Start where you are with what you have, make something of it and never be satisfied.”

Siddhi Bondre

B.A.-III

Need of Discipline in Life

Discipline is the backbone of success in life. If discipline is not there, our feet will never touch the step of success. Some people take it very lightly. Our lives should have such meaning, that others can take same lessons. I think discipline gives meaning to life. A discipline soldier earns glory for his country, A discipline sports man earns good name.

The whole education system is depended on the discipline of student. If they start disobeying the rules of the school, teachers will not be able to teach them. A home is also a place consist of politened discipline. We also can be humble and kind to every one. We must not hurt anyone with words because "Word" hurt more than Stone but not by a word". A simple but rude words can destroy all that you have earned throughout your life . So try to be always polite and humble and gentle through discipline nature.

Real discipline is self discipline. It cannot be imposed. It can be taught through books, stories and lables etc,

But how can we force person to be discipline in his day to day normal life ? It is upto him to understand the value of this greatest virtue with my point of view "life is lived with discipline" If you want to become some-one in life, make your life a disciplined one. If anyone of us follow discipline our's will be a nation of disciplined citizen achieving progress in every field.

Anjali Kambale
B.A.-III

True Friendship

Friendship is a plant. We must often water with love and fend with care.

True friendship comes when silence between two people is comfortable and when everything is said and done and understood in just few words.

Friendship... the sharing of little thing and big dreams, an emotional full of trust and faith.

Happy is the heart that know true friendship.

" You are you and I am I you do your thing and I'll do mine, and in the end We meet up together, it is beautiful !

Rani Patel

B.A.-II

Friendship

A best friend is someone with whom you have a strong emotional connection. This person is someone you can confide in, someone you really can trust. Your best friend is someone you can share your deepest secret with and know that they will not judge you. This person is someone you can turn to when you need a shoulder to cry on. Your best friend is someone who will always be there for you no matter what.

True friendship is a most valuable commodity on the planet. It is in him or her you find a companion in life. It's possibly the greatest joy. No one else can match a friend's mutual devotion and honesty in one's life. A friend is a priceless pleasure.

*LIFE MOVES ON BUT MEMORIES
MAY HAVE GONE BUT OUR FRIENDSHIP
WON'T*

Pratiksha Kale

B.A.-I

Success

Success is not something which we achieve in a day or year as it is a process of achieving your goal and feeling good about yourself. The definition of success changes from one individual to another for some success could be doing your dream job, having a car or it could just be marrying a person you love the most. Your definition of success changes and it is not the same for everyone.

Everyone around the world is running behind success as it is believed that successful would solve problems. Will it successfully solve all the problems? and what element will help in making a person successful? The road to success does not happen overnight whatever they are large or small your everyday actions, activities and encounters ultimately determine success. Success comes with resistance and hard work.

Success is not final. Failure is not total. It is courage to continue that counts.

Pratiksha Kale

B.A.-I

We are Soldiers of Our New Economy...

We, the people are its biggest line of defence.
We are the reason it will grow
Today, our economy needs us, more than ever
The Re-monetize India moment,
Is our call to arms.

We pledge -To rise, & protect
The world's fastest growing economy,
To stop doubting and start acting.

We pledge - To spend now to revive demand,
an Indian markets, To help workers keep their
jobs, Farmers sell their produce .

We pledge - to teach & bring
Those around us into digitization
To help fellow citizens
Participate in our New economy

We pledge-to use less cash
To make it available for those more
Needy in our villages
We pledge to Re- monetize INDIA !

Sakshi Kapade
B.A.-III

Dad...

If I could write a story
It would be the greatest ever told
of a kind and loving dad
Who had heart of gold
I could write a million pages
But still be unable to say, Just how
Much I love and miss him

Every single day
I remember all he thought for me
I am hurt but won't be sad
Because he'll send me the answers
And he will be my DAD.....

Manda Bhalavi
B.A.-III

Keep Building...

Build your Body,
Build your Value
Build your Wealth
Build your Muscles
Build your Network
Build your Business
Build your Character
Build your Discipline
Build your Resilience
Build your confidence
Always keep building

Priya Gadling
B.A.-II

* Manzile Apni Apni *

Zindagi ki pahal me
Koi leta hai left
Aur koi leta hai right
Aim hai ham sab ka
Ho future apna bright.

Kai mushkil ho ya aasani
Lekin ham sab ko hai apnani
Zindagi ki pahal me
Har na kisine mani

Ham sab ne life me
Aage badhana ki thani
Future me ham sab ko hai
Manzil hai apni Pani .....

Sheetal Kothare
B.A.-III

Good ! Better !! Best !!!

Good ! Better !! Best !!!
Never let it rest,

Till your good is better,
And your better best....

~~~~~****~~~~~

The mind is everything.
What you think you become.

Aditya Sonone
B.A.-III

Life -

You say you love rain
but you open your umbrella;
You say you love the sun
but you find a shadow spot;
You say you love wind
but you close your windows;
This is why I am afraid
When you say, you love me.

Neha Mandekar
B.A.-I

~ Note ~

Enjoy the little
things in life,
for one day you'll
look back and
realise they were
the big things

Swati Sakore
B.A.-I

What is Love ?

Love is like ujala
Char boondo waala

Love is like cadbury
kya swad hai zindagi

Love is like Alpenliebe
Jee lalchaye raha na jaaye

Love is like darimi cool
Thanda Thanda cool cool

Love is like Onida
Neighbour envy owner's Pride

Love is like Pepsi
Yeh dil maange more

Love is like visa power
go to get it,

Love is like miranda
Zor ka Jhatka Dhire se lage

Divya Surjuse
B.A.-I

Mother.....

“A mother is a deity
A mother is a beauty
A mother is full of Love
like the heaven above
A mother is a friend
right to the end
A mother is melody adored
and loved by everybody
A mother is a rose
and source of repose”

“Her gentle touch means so much
I love my mother and
I pray that she'd be there for
ever and ever ”

Leave anything for MOTHER;
but don't leave your
Mother for anything !

Vedant Bhopale
B.A.-I

Life Introduction

What is Life ?

Life is a wonderful garden.

What is friendship ?

Friendship is a tree in the garden

What is happiness?

Happiness is sweet fruit on the trees

What is sorrow ?

Sorrow is a very good guide in the life .

What is Man ?

Man is butterfly on the beautiful life of rose.

~~~~~*****~~~~~

Sound become music

Movement because dance

smile because laughter

Life becomes celebration

Pragati Gawai

B.A.-I

Golden Rules of Study

Have a time table for study

Read first, understand well

Study with concentration and
confidence

It is better to learn little well
than much badly

~~~~~*****~~~~~

Write down What you
have learnt

Do you Work thoroughly
Revise every work

Because,
Those Who try...Fly,

~~~~~*****~~~~~

Life is best

Don't time Waste

Take any best

Wish you all the best

Sakshi Khadse

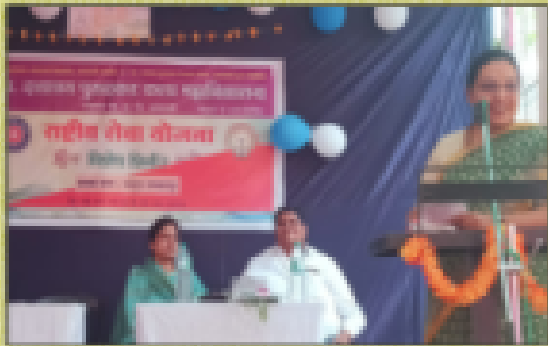
B.A.-II

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા
નાંદુરા સમ્બલપુર એવે સમાજ કાર્યવાહી આરોગ્ય સંધારણ

વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર
એવે સરોવરો સ્વચ્છતા સંધારણ

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સરોવરો ડ્રેનિંગ વિશિષ્ટ શિબીર દ્વારા નાંદુરા સમ્બલપુર એવે
સર્વોદયન કાર્યાલય ડૉ. સીમલી સરોવરોમાં રાહત

સૌંત માર્ગશેઢકા ડ્રાવનકલી વિદ્યાપીઢાલકા ડ્રાવિકલનકાલ
નિકલુન ડ્રાલેલે વિદ્યાધારલી વિલ્લન મેંડકાલે સલિક ડી.ડલોલ મલુલ
લોંલા કલકલ કલતલના લી.લીલુલ કલકલુરે કલેલે લ મલ્લલ

ડોંલ મલુવિદ્યાલલવીં મલ-વિલલ લલ્લો ડ્રાલેલી
લીલિલ લીલેલે લેલલલ લી.ડલિનલલલલલ લુલે લોંલા કલકલ કલતલના
લી.લેલ લુલલલ

મોંડલ લેલ લેલીં લોલીં ડલલ નિલ ડ્રાલેલ
લુલલેલ મલુવિદ્યાલલલલલલે લલલ

મલુવિદ્યાલલલલ લીલ મલોલલલલિલ મલો વિલલો લેલલ
ડ્રાલેલી વિલલ લલ કલતલના લી.ડલેલ લિલલે

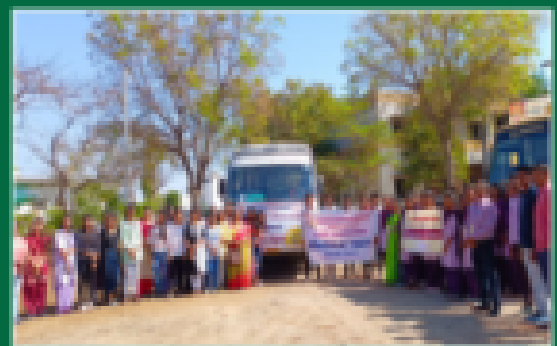
મલિક લેલીં લલ મલલેલી લી.ડલેલી લલેલલ લોંલી
મલુવિદ્યાલલલલ ડીલેલ લલલેલ ડ્રાલેલી લુલ મલુ લલુન ડલિલેલી

મલુવિદ્યાલલીં લલે લલ વિલલો

લુલ મલોલલ લુલ-લલલ લલેલી લલુલ
મલુવિદ્યાલલીં વિલલો લ ડ્રાલલલ લુલ

લીલલિક લલુલ-મલો વિલલ લ ડુલિલલ વિલલ